

DEBATT

tips oss: **61 18 93 00**
e-post: **debatt@oa.no**

Oppland Arbeiderblad oppfordrer til frisk meningsutveksling på sine debattsider. Vi forbeholder oss retten til å forkorte innlegg og til å velge hvilke innlegg som til enhver tid kommer på trykk. Hovedinnlegg kan maksimalt ha en lengde på 4000 tegn inklusive mellomrom. Lange innlegg maksimalt 2000 tegn og korte innlegg maksimalt 1000 tegn. Vi oppfordrer alle til å skrive kort!

Send ditt innlegg til **debatt@oa.no**.

OA ber om at alle innlegg signeres med fullt navn.

Alle hovedinnlegg må signeres, mens mindre innlegg unntaksvis kan merkes med pseudonym.

Alle debattinnlegg finner du på **oa.no/debatt**

Oppland Arbeiderblad har rett til å publisere innleggene både i trykte og elektroniske medier. Oppland Arbeiderblad har rett til å arkivere publiserte innlegg i elektronisk arkiv, samt eventuelle salgsrettigheter til slikt materiale.

Norsk mat – vi heier og bygger ned!

Analyse

ALLE VIL ha norsk mat. Likevel blir det færre bønder, færre gårder som er i drift, og vi lager mindre mat. Det er uheldig for bygder og områder der matproduksjon står sentralt i verdiskapingen. Men det er også feil vei å gå for Norge.

TANKESMIEN AGENDA og AgriAnalyse har nylig fullført en rapport om «Verdien av norsk mat». Oppslutningen om norsk matproduksjon er sterk, noe som blir bekreftet i vår undersøkelse. Men gapet mellom målsettingen om økt norsk matproduksjon og den faktiske utviklingen er stor og økende.

EN SPØRREUNDERSØKELSE gjennomført av Ipsos i forbindelse med rapporten viste blant annet at nordmenn er opptatt av den rollen verdikjeden for norsk mat har i Distrikts-Norge. I 92 norske kommuner er over 10 prosent sysselsatt i jordbruket, mens det i 235 kommuner er over fem prosent som er det. I tillegg til 47 000 årsverk i jordbruket, kommer 40 000 årsverk i næringsmiddelindustrien, som har en omsetning på over 150 mrd. Jordbruket og næringsmiddelindustrien drar ikke bare penger og arbeidsplasser til mange bygder, men bidrar også med kulturlandskap og bosetting som er viktig for beboere og turistnæring i hele landet.

Trygg mat

Vår spørreundersøkelse viste, ikke overraskende, at det var viktig for folk at maten er trygg. Norsk mat er trygg. Sammenlikner man med andre land har Norge høye krav til, og god kontroll med, sykdom og bruk av giftstoffer i jordbruket. En utfordring knyttet til mattrygghet framover er spørsmålet om hvor store dyrebesetningene kan bli før vi ikke lenger klarer å håndtere smitte ved for eksempel MRSA-utbrudd (multiresistente bakterier). Vi mener konsesjonsgrensene for husdyrhold ikke må økes ytterligere, fordi det øker konsekvensene om besetninger først blir smittet av slike sykdommer.

ET ANNET element i trygg mat er giftstoffer. Det er lavt inn-

ILLUSTASJONSBLIDE

hold av plantevernmidler i maten i Norge, men vi får i oss giftstoffer fra flere kilder; som kosmetikk, klær, elektronikk med mer. Norske bønder bruker relativt sett lite sprøytemidler, men kan bli ledende i verden på teknologi som kan brukes til å måle behov og sikre presis bruk av sprøytemidler, og på kunnskap om bruk av kjemiske stoffer i landbruket.

Dyrevelferd

Dyrevelferd opptar mange forbrukere. Det er strenge krav til og god kontroll med dyrevelferden i Norge. Dyretragedier som skyldes vanskjøtsel, er ofte forbundet med bondens helse. Vi trenger systemer for å fange opp og ivareta husdyr og produsent i slike situasjoner. Vi mener bondeorganisasjonene bør innføre en partnerordning, hvor man i perioder jobber sammen med andre produsenter, slik at bønder kan se og bli sett av yrkeskollegaer. Det er også en anledning til å lære av

hverandre og skape positive ringvirkninger.

Arbeidsvilkår

Bønder toppe statistikken over arbeidsulykker og tjener mindre enn andre i sammenliknbare yrker. HMS-arbeidet i jordbruket bør styrkes og inntektsmulighetene i jordbruket må i større grad reflektere inntektsnivået ellers i samfunnet. Velferdsordninger, også i forbindelse med sykdom, bør styrkes, blant annet for å gjøre jordbruk mer aktuelt for kvinner. For likere konkurransevilkår for norske bønder mener vi at importører bør gjøres ansvarlig for at produktene de importerer er framstilt innenfor forsvarlige økonomiske og sosiale forhold, med arbeidsforhold som tåler dagens lys.

Pris

Norsk mat er dyrere enn mat i nabolandene eller EU. Fordi vi også tjener mer, er vi likevel de som bruker minst andel av inn-

tekten på mat (11,7 prosent av inntekten). 70 prosent i vår undersøkelse svarte at de er villige til å betale ekstra for norsk mat. Bare 18 prosent mente at lav pris i butikk var viktigere enn å ta vare på norsk matproduksjon. Generelt er det ikke behov for verken å redusere eller øke prisnivået på mat i Norge. For å sikre fortsatt matproduksjon i Norge er det riktig å videreføre tollvern på jordbruksvarer vi har ressursgrunnlag til å produsere selv.

Klima

At produksjon og frakt av mat er mest mulig klimavennlig, var den faktoren som betød minst for folk i spørreundersøkelsen. Dette vil endre seg, og landbruket må omstille seg i klimasmart retning. Landbruket må bli fossilfritt, utnytte alt avfall som en ressurs og satse på biovarme og biogass. Vi mener det trengs et økonomisk løft for norske matprodusenter, og dette kan blant annet gjøres

gjennom å lage gode incentivordninger for klimavennlige husdyrbygg. Vi anbefaler også at man innfører klimamerking av varer - inkludert matvarer - slik at forbrukerne kan ta klimavennlige valg.

FOR AT forbrukeren/velgeren skal være villig til å betale det ekstra norsk mat koster, gjennom høyere priser og overføringer over statsbudsjettet, må norsk jordbruk levere på verdiene folk er opptatt av. Da er det viktig at det norske jordbruket ikke mister seg selv i søken etter å bli mest mulig effektiv. Om vi skal ta vare på og styrke de verdiene man har klart å bygge opp gjennom årtier bør ikke politikernes krav til produktivitet i matproduksjon gå på bekostning av mattrygghet, dyrevelferd, arbeidsmiljø og klima. Og så må næringen få betalt for å levere på disse godene.

Eivinn Fjellhammer, Agri Analyse og Marte Ramborg, Tankesmien Agenda